

WIADOMOŚCI
POLSKIEGO TOWARZYSTWA
HYDROBIOLOGICZNEGO—Nr 30

Redagują: E. Pieczyński
i J. I. Rybak

XV konferencja na temat wód śródlądowych
krajów przybałtyckich
(Mińsk, ZSRR, 21–25 X 1969 r.)

Konferencje krajów przybałtyckich, stanowiące przegląd aktualnie prowadzonych badań w dziedzinie hydrobiologii i rybactwa, organizowane są corocznie w jednej ze stolic republik przybałtyckich. Kolejna, XV konferencja odbyła się w Mińsku w oparciu o działające w tym mieście dwa większe ośrodki badawcze: Białoruski Uniwersytet im. Lenina, gdzie zagadnienia hydrobiologiczne są rozwijane w Katedrze Zoologii Bezkręgowców (kierownik doc. P. G. Petrovič) i w Laboratorium Biologii Eksperymentalnej (dr A. P. Ostapenija), oraz Białoruski Naukowo-Badawczy Instytut Rybacki (doc. V. P. Ljachnovič). Ponadto w organizacji konferencji uczestniczyły: Wszechzwiązkowe Towarzystwo Hydrobiologiczne, Komisja Ichtologiczna przy Ministerstwie Gospodarki Rybnej ZSRR oraz Rada Naukowa do spraw hydrobiologii, ichtiologii i użytkowania naturalnych zasobów wodnych przy Akademii Nauk ZSRR.

W konferencji uczestniczyli przedstawiciele trzech republik przybałtyckich: Litwy, Łotwy i Estonii, jak też Białorusi i Karelii, reprezentujący kilkadziesiąt różnych instytucji i ośrodków badawczych zajmujących się hydrobiologią, gospodarką rybacką, gospodarką wodną oraz zanieczyszczeniami wód. W konferencji tej brali również udział hydrobiolodzy polscy: doc. R. Klekowski i dr Z. Fischer z Zakładu Hydrobiologii Eksperymentalnej Instytutu Biologii Doświadczalnej im. M. Nenckiego PAN, doc. S. Wróbel z Zakładu Biologii Wód PAN oraz dr A. Hillbricht-Ilkowska i dr A. Szczepański z Instytutu Ekologii PAN.

Na konferencji wygłoszono ponad 100 doniesień oraz kilkanaście referatów o szerszej problematyce, mających charakter podsumowań bądź przeglądów problemów z danej dziedziny badań. Tematykę doniesień podzielono na trzy sekcje: 1) ogólne prawidłowości procesów produkcji (ok. 30 doniesień), 2) produkcja rybaczka w zbiornikach jeziornych i rzekach (ok. 40 doniesień) oraz 3) produktywność stawów (ok. 20 doniesień). Ponadto w ramach konferencji odbyło się sympozjum na temat zagadnień zanieczyszczenia wód i toksykologii (ok. 10 doniesień), któremu przewodniczył kierownik delegacji polskiej, doc. R. Klekowski.

Charakteryzując ogólnie problematykę konferencji należy podkreślić, że zdecydowana większość doniesień oraz referatów plenarnych skupiała się wokół zagadnień gospodarki rybackiej. Znalazło to odbicie zarówno w powołaniu odrębnej sek-

cji, jak też w fakcie, że większość referatów w sekcji stawowej dotyczyła tych zagadnień. Typowa problematyka badań prezentowanych w tych sekcjach to: ocena wydajności rybackiej poszczególnych zbiorników, różnie gospodarczo użytkowanych, struktura, liczebność i przeżywalność stada, dynamika wzrostu i rozwoju ryb w różnych zbiornikach, różne dane z zakresu biologii, ekologii i fizjologii (np. odżywianie się) ryb ważnych gospodarczo, ocena efektywności rybackiej różnych zabiegów, jak nawożenie, aklimatyzacja, zarybianie itp. Problematyka hydrobiologiczno-produkcyjna prezentowana była głównie w sekcji „Ogólne prawidłowości procesów produkcji”, choć przewijała się i w innych sekcjach oraz na obradach plenarnych.

Z zakresu produkcji pierwotnej wygłoszono kilka doniesień podających wielkość produkcji w różnych zbiornikach i jej sezonową dynamikę, jak też oddziaływanie różnych czynników ograniczających. Na uwagę zasługują doświadczenia R. E. Kovalevskiej nad oceną aktywności fotosyntetycznej planktonu powierzchniowego umieszczonego na różnych głębokościach oraz T. M. Micheevej nad zależnością produkcji od biomasy glonów. W tej ostatniej pracy autorka oceniła m.in. aktywność fotosyntetyczną (mierzoną w mg O_2 /mg świeżej masy/dobę) różnych grup glonów, stwierdzając największe wartości u zielenic, najmniejsze zaś u wiciowców i sinic, oraz podała okres rotacji biomasy glonów w różnych zbiornikach i różnych okresach ich wegetacji.

Wiele interesujących informacji podano z zakresu badań nad destrukcją w zbiorniku. W doniesieniu A. P. Ostapenii oceniono intensywność destrukcji w zbiornikach różnych typów troficznych, rozróżniając destrukcję materii organicznej upostaciowanej (sestonu) i materii organicznej rozpuszczonej. Stwierdzono również zależność destrukcji sestonu od udziału planktonu w sestonie; udział ten był największy w jeziorze oligotroficznym. Tenże autor w swoim referacie plenarnym poświęconym roli detrytusu w produkcji zbiornika podał przegląd aktualnej wiedzy z tego zakresu, a mianowicie informacje o obfitości detrytusu w różnych zbiornikach, jego pochodzeniu i przeobrażeniach jakim podlega w procesie rozkładu i powtórnej syntezy z materii rozpuszczonej, roli w pokarmie różnych konsumentów, kaloryczności (zarówno w różnych etapach rozkładu, jak też w różnych warstwach termicznych zbiornika) oraz metodach badania.

Z zakresu badań nad produkcją wtórną zbiorników przedstawiono kilka doniesień o wynikach badań porównawczych nad dynamiką biomasy i liczebności oraz rozmieszczeniem zooplanktonu i zoobentosu w różnych zbiornikach, w niektórych wypadkach podając oceny ich produkcji. Na uwagę zasługuje doniesienie o dynamice biomasy zooplanktonu w trzech jeziorach różnej trofii w okresie 15 lat (P. G. Petrovič) oraz zespół referatów dotyczących badań w jeziorze Dalnye (Kamczatka), prowadzonych nieprzerwanie od 30 lat. Opisano m.in. zależność między biomasa i produkcją zooplanktonu a intensywnością żerowania ryb pelagicznych i ich odłowami.

W sekcji tej przedstawiono również kilka doniesień o charakterze metodycznym, m.in. o metodach i wynikach oceny racji pokarmowej różnych zwierząt wodnych, w tym również ryb (Z. Fischer), o wpływie różnych manipulacji technicznych na wynik pomiaru produkcji i destrukcji (A. Hillbricht-Ilkowska i I. Spodniewska), oraz o wpływie wstrząsania prób wody na wynik oceny liczebności bakterii (R. E. Kovalevskaja i G. A. Inkina).

W sekcji produktywności stawów przedstawiono kilka doniesień na temat rozwoju fito- i zooplanktonu w stawach różnie nawożonych (m.in. wprowadzano mikroelementy). Na szczególną uwagę zasługują prace, w których analizowano zależności troficzne decydujące o produkcji bądź jej efektywności. A. V. Prosjanik badała ilość chlorofilu w biomacie glonów w stawach różnie nawożonych, notując maksymalny udział w okresie dominacji zielenic. Doniesienie G. A. Galkovskiej

i G. P. Voronovej stanowiło próbę oceny roli zooplanktonu w przepływie energii przez ekosystem stawowy. W oparciu o oceny produkcji fitoplanktonu oraz zooplanktonu filtrującego i drapieżnego zbadano efektywność użytkowania produkcji pierwotnej przez jej konsumentów w stawach nawożonych i nie nawożonych. Stwierdzono m.in., że efektywność ta jest mniejsza w stawach nawożonych (mimo że produkcja pierwotna tych stawów jest większa) niż w nie nawożonych. Na przykładzie *Bosmina longirostris*, gatunku dominującego w obu stawach, stwierdzono większą efektywność użytkowania energii przyswojonej na wzrost (współczynnik K_2) w stawie nie nawożonym niż nawożonym.

Referaty plenarne miały z reguły charakter podsumowań, zarówno wyników badań z zakresu wybranego problemu (jak np. roli detrytusu), jak też kierunków i działalności badawczej różnych instytucji czy zespołów badawczych. I tak na przykład w jednym z referatów wskazano na możliwość zwiększenia wydajności rybackiej stawów Białorusi drogą nawożenia bądź wprowadzenia polikultur ryb (introdukcja ryb roślinożernych, wykorzystujących jako pokarm roślinność wyższą oraz glony tworzące zakwity) (V. P. Ljachnovič).

Obrady konferencji zakończyły się uchwaleniem szeregu rezolucji, wśród których na jednym z pierwszych miejsc umieszczono konieczność kompleksowych badań produkcji i efektywności jej użytkowania we wszystkich etapach procesu produkcyjnego w zbiorniku, a także konieczność introdukcji i aklimatyzacji nowych, gospodarczo ważnych gatunków ryb oraz gatunków bezkręgowców, stanowiących pokarm ryb. Ma to na celu zwiększenie naturalnej produktywności zbiorników, bądź bardziej bezpośrednio użytkowanie jego zasobów naturalnych.

Z inicjatywy delegacji polskiej przyjęto i wciągnięto do rezolucji XV konferencji propozycję zorganizowania jednej z najbliższych konferencji na terenie Polski.

A. Hillbricht-Ilkowska